

KÖZVÉLEMÉNY.

POLITIKAI TARTALMU LAP.

Megjelen minden csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési árak:		Szerkesztőség és kiadóhivatal:		Hirdetések jutányos árért közöltnék.	
Egész évre	6 frt — kr.	Győrött, Deák Ferenc-utca 8. szám.		Nyilttéri közleményekért petítoronként 5 kr. és 30 kr	
Fél évre	3 frt — kr.	hova a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési		bélyegdíj fizetendő.	
Negyed évre	1 frt 50 kr.	penzek és hirdetések küldendők.		Kéziratok nem adatnak vissza.	
Egyes szám ára: 5 kr.		Hirdetéseket elfogad Nitsmann J. ur parirkereskedése és könyvnyomdája is.			

Szabadkai kath. nagygyűlés és még valami.

Győr, 1893. szept. 6.

Azt szokták mondani, hogy mi, magyarok, a külföldet utánozzuk. És ez nagyon sok esetben igaz; de ez még nem volna baj, csak legalább a jóban utánoznók; de rendszerint valami rossz dolog az, amit mi, mikor a külföld már megunt, kiismerte, felkapunk és tetszelegve fitogtatunk.

Külföldi termék a Darwin-féle elmélet, a polgári házasság stb.; künn már lejártak magukat, nálunk az újdonság ingerével hatnak a publikumra és szelvény-hosszában hódítanak; de ez a hódítás bódításnak is beillik. Mikor fogjuk már utánozni a külföldet a jóban is? Ott vannak azok a híres katolikus nagygyűlések, például Németországban; ép mostanában már a hatvanadik és nálunk még egyet sem birtunk összehozni. Erőlködtek már a mieink is, csak hogy nagyon kevesen is, meg olyanok is voltak az illető buzgólkodók, akiknek buzgóságukon kívül se nevék, se anyagi tehetségek nem volt; azok, akik ez utóbbi nélkülözhetetlen kellékekkel birnának, biztosan nem állitható okokból, mindig vissza-

maradtak s hagyták a szép ügyet eszmének maradni, amely, tudja Isten, meddig, vár a megvalósításra. Vár, vár, mert meg kell valósítani, mert a katolikus, általános katolikus gyűlés, ha valahol, úgy minálunk égetően szükséges.

A már megtartott soproni és komáromi, s a jövő vasárnap leendő szabadkai nagygyűlések általánosságban nem mozognak se területi, se tárgyi tekintetben. Csak egyes városok, esetleg vidékek katolikus közönségét reprezentálják, az épen szőnyegen levő napi kérdésekhez szólnak; területi szempontból tehát nem vehetők az ország katolikus közvéleményének nyilvánulása gyanánt; tárgyi szempontból csak egy-két, már égető kérdésben tájékoztatnak; épen azért bármily kívánatosak és dicséretreméltók is, nem elégségesek. Nem csupán az annyit emlegetett egyházpolitika az, ami a magyar katolicizmus testén sebet ütött; sok, nagyon sok kérdés, még pedig jelentékeny kérdés van a mi közéletünkben, amelyek megbeszélést kívánnának, amelyekben irányító tanácsért és véleményért kiált a közönség tájékozatlansága; kérdések, amelyekre nem egy vidéket, hanem az egész országot reprezentáló általános nagygyűlésnek kellene megadnia a feleletet; oly nagygyűlésnek, amelyben képviselve volna az ország minden megyéje, minden nagyobb városa, a katolikus közönségnek minden rendű és rangú rétege.

Pár év előtt még napirenden volt a z ily nagygyűlés megtartásának szükségessége; emlegették, írtak róla; igaz, hogy nem lett belőle semmi, de legalább élt az ajkakon; ma már az ajkak is elnémultak; legfeljebb csak a szíveken van egy nyomasztó, talán súlyossága teszi, hogy nem; bir megnyilatkozni újra. Mire várunk még? talán kevés lenne még a tárgy, amelyeket megbeszélünk kellene? Ha több nem lenne, csak az az egy, amelyet a katolikus öntudat alvása nyújt, ez az egy elegendő arra, méltó arra, hogy a még ébrenlevőket általános gyűlésbe hozza össze, hogy azt a lethargikus álmodat eloszlatná hitsorsosaink lelki szeméiről. A legnagyobb bajt abban kell keresnünk, hogy míg van zsidó öntudat, protestans öntudat, szabadkőműves öntudat, katolikus öntudat nincs, vagy ha van is, mélyen aluszik.

Ez az oka mindennek; ebből, mint kutfőből ered a többi mind, ami ólomsúlyként nehezedik reánk. Mit várunk még?

TÁRCSA.

Egyházi írók csarnoka.

— Irta Zelliger Alajos képzőintézet tanár. —

Oly mű, mely megérdemli az ismertetést azért, mert jeles, megérdemli az olvasást azért, mert tanulságos. Szébb ismertetést, hathatósabb ajánlást azonban nem adhatunk, mintha közöljük a tekintélyes napilapok és folyóiratok rövid bírálatát, amelyek kivétel nélkül elismerőleg szólnak Zelliger Alajos e legújabb művéről.

„Népnevelő“ 1893. máj. 20. és jun. 30.

Jelen műve által Esztergom főegyházmegye derék bibliographusává avatta fel magát. . . . A paedagogiai történetírója sok becses és fontos adatot talál e hangyaszorgalomról tanuskodó munkában fölhalmozva. A külső kiállítást illetőleg költséget nem kimélt, mégis az ár a legolcsóbbnak mondható, mert bizonyára számít az irodalomkedvelő közönség jól megérdemelt támogatására.

„Magyar Állam“ 1893. máj. 21.

Egyházi írók csarnoka című értékes munka jelent meg Zelliger Alajos, esztergomfőegyházmegyei áldozópaptól, melyben az esztergomfőegyházmegyei papság irodalmi munkásságának hű re-

pertoriumát találjuk. A munka Nagyszombatban jelent meg, nagy vaskos kötet, majdnem 600 lap. Zelliger Alajos neve az irodalom-történeti bibliografia terén már előnyösen ismerve van; az ő munkája volt az is, mely az esztergomvármegyei írókat ismertette s mely 1888-ban pályadíjat nyert. Mostani munkájában 732 íróról emlékezik meg, akiknek életrajzi adatain kívül munkáiknak címét is közli. „Minden apróságra kiterjedő, figyelmes, gondos és lelkiismeretes munka eredménye ez a könyv, mely külsőleg is a legtetszetősebb. Bizonyára örömmel fogadják az irodalomkedvelők e munkát, mely megkönnyíti sokaknak a további könyvtári kutatást, amelyre nézve mindig utbagazítást ad a szerző.“

„Magyar Hírlap“ 1893. máj. 21.

Egyházi írók csarnoka című 580 oldalnyi szép kötetben nem kevesebb mint 732 író-pap életrajza van meg a művek teljes bibliographiájával együtt. Zelliger nagy szorgalommal és gondos kutfőtanulmányokkal dolgozott a művön, amelyben az irodalomtörténetírók és könyvészek bizonyosan igen sok becses adatot fognak találni. Főképpen értékes a nagy apparátussal szerkesztett bibliographiai rész s az életrajzok számos kutfő-idézete. Pázmán Péter műveinek felsorolása például egymaga négy apróbetűs oldalt foglal el stb.

„Pesti Hírlap“ 1893. máj. 23.

Egyházi írók csarnoka cím alatt díszes kiállítású gyűjteményes kötet jelent meg Zelliger Alajos esztergom-főegyházmegyei áldozópaptól. Az életrajzi és könyvészeti kézikönyv az esztergomi főegyházmegyei papság irodalmi munkásságát tartalmazza a XI. századtól maig, az írók betűsora szerint. Összesen 732 író neve fordul elő benne. A gyűjtemény módszere az, hogy első sorban a szerző életrajzát közli s azután irodalmi munkásságát jellemzi. A könyvben a nagy érsek: Bakacs, Pázmán, stb. életrajza s irodalmi műveinek jegyzéke is előfordul, sok más régi íróval egyetemben, valamint Vasary Kolos jelenlegi hercegprímásé is, a kinek egész irodalmi működése föl van tüntetve. Az életrajzok különben mindenütt rövidék. A gyűjtemény eligazító kézikönyv, melynek az irodalmi munkásságnál kétségtelen haszna lesz.

„Magyarország“ 1893. máj. 25.

Egyházi írók csarnoka szerzőnek a bibliografia terén már második műve s teljesen méltó utódja az „Esztergom vármegyei írók koszorúja“-nak, mely annak idején pálya díjat is nyert s a magyar sajtó részéről oly meleg fogadtatásban részesült. Nem becsüljük túl a szorgalmas szerző érdemeit, ha azt mondjuk, hogy jelen művének Esztergom főegyházmegye bibliographusává avatta

Azt-e, hogy papjainkat a szentségek kiszolgáltatásáért ne csak szórványosan, hanem országoszerte birságolják, esetleg börtönöz-zék? Azt-e, hogy iskoláinkat végkép elközösítsék? Azt-e, hogy középiskolai, de legkivált akadémikus ifjuságunk teljesen vallás nélkül kerüljön ki az életbe? Azt-e, hogy a vallástalanság s az ezzel járó erkölcstelen-ség sorainkból a másik ötven százaléket is megvesztegesse? Azt-e, hogy a vallástalan liberalis ujságok, amelyek arrogans módon a közvélemény organumainak kűr-tölik magokat, szabják meg a jövő század katekizmusát, amelynek első kérdése arra fogja megtanítani az embereket, hogy e földi élet határán túl a halandóknak nincs egyéb várnivalójuk, nincs mitől félniök? Azt hiszem, itt van a tizenkettedik órája a katolikus öntudat felébresztésének; ezt pedig a mai viszonyok között talán egyedül az országos kath. nagygyűlés tudná kieszközölni, az olyan aminőket a németek szoktak évente tartani; aminőkkel a németek szoktak imponálni, aminőkért a németekre méltán irigykedhetünk. Ő szentsége, a „Lumen de coelo“ pápája, ép most intézi hozzánk buzdító szavait a magyar püspökök memorandumára válaszul irt legújabb körlevelében, hogy a katolikusok szoros egységét erősítsük évenként tartandó kongresszusokkal. Ime a legfelsőbb helyről jövő szózat, amely előtt hódolattal kell meghajolni mindannak, aki nemesak névleg, de tényleg is katolikus akar maradni.

Lám a német katolikusok évente tartanak nagygyűlést s ennek szava súlylyal bír még az ellenfelek előtt is. Miért nem utánozzuk ebben a németeket?

Würzburgi német kath. nagygyűlés. A német katolikusoknak LX. nagygyűlése fényesen sikerült; több ezer idegen résztvevő érkezett Würz-

burgba, ahol a gyűlés aug. 28-ikán vette kezdetét. Az érkezők közül sokan mentek Auszriából, Svájból, Franciaországból, Dániából, Németalföldről, sőt Amerikából is. 28-ikán d. e. felolvasták a pápának üdvözlő iratát. A következő üléseken megszívlelésre méltó hangok emelkedtek korunk szociális bajairól, amelyeket semmi más nem orvosolhat, csak a ker. hiten alapuló igazság és szeretet. Nagy figyelemmel sokszor zajos tetszés-nyilvánítás közt érkezett Hammer plebános a népnevelésről és sajtóviszonyokról, kitűnő beszédet mondott dr. Schädler tanár, aki a *jog és nem a kegyelem képeiben, a lelkiismereti szabadság nevében* követeli, hogy engedjék vissza az összes szerzetes rendeket. „Nálunk, mondja, mindenki vállalhat atheistává, de már Jézus társaságába nem léphet senki.“

A II. záró ülésben Rochow nyug. állománybeli őrnagy indoklása után a nagygyűlés a következő határozati javaslatot fogadta el: *Németország katolikusai egész teljességében vissza követelik az apostoli szentségek számára azokat az elévülhetetlen jogokat, melyek ezt a területi függetlenséget és teljes szuverenitást illetően már világhelyzetére vonatkozólag is megilletik.*

Burger képviselő meglehetősen szólt arról, hogy keresztény alapon álló parasztszerveleteket alakítsanak.

A pápának a magyar püspöki karhoz intézett encikliájáról, mely szeptember 2-ikáról van kelteve, egy római táviratunk a következőt jelenti: A pápa mindenekelőtt megemlékezik Magyarország dicső tetteiről, melyeket apostoli királya, Szent István ideje óta végbevitt. Azután válaszolva, azokra a kérdésekre, melyeket a püspökök a papság nevében a jelenleg követendő magatartásra nézve utmutatás végett Rómába intéztek, ajánlja a vegyes házasságoktól való tartózkodást, mint melyek veszélyesek a katolikus házastársra nézve; vallják — ugymond — nyíltan az egyház jogainak védelmét különösen azok, kiknek tekintélyök vagy befolyásuk van a tömegre. Erősítsék a katolikus szoros egységét évenként tartandó kongresszusok által, melyeken a püspökök elnököljenek. Harcoljanak a vallásellenes könyvek és hírlapok ellen, válasszanak jó képviselőket. Egyházmegyei felügyelők által örkődjenek a fölött, hogy

a vallást oktassák az elemi iskolákban és hogy ez oktatás gyümölcsei megóvassanak a felsőbb iskolákban. Fordítsanak gondot a papság nevelésére, hogy ez azután példát adhasson az erényben és a tudományban. Tartsák távol a papságot a világi ügyektől. Virágoztassák fel a világiak társulatait, melyekben a papság támogatására lelhet. A pápa így végzi encikliáját: E szent és igaz ügyekben támaszra találtak apostoli királyotokban, ki uralkodásának kezdete óta kegygyel volt nemzetek iránt.

A szabadkai kath. nagygyűlésre serényen folynak az előkészületek. A szent Teréz-téren 10,000 ember befogadásására való fasátort építenek, amelyet pápai, nemzeti, vármegyei és városi zászlók fognak ékesíteni. Jelentkezések naponta érkeznek az előkészítő bizottsághoz s az eddigiek után itélve roppant látogatott lesz.

Tiltakozás a kormány egyházpolitikája ellen. A bajai esperesi kerület f. é. június 27-én tartott értekezletén, a rozsnói egyházmegye Garam kerületi papsága június hó 24-én Polonkán tartott tavaszi értekezletén tiltakozott az egyházpolitikai reformok ellen.

Titkos adatok. Tolna, Torontál és Szatmármegyékből vettük hírt annak, hogy a kath. és gör. keleti lelkészek párjövendelmét kutatja a pénzügyministerium vagy a jegyző, vagy a szolgabíró, vagy a pénzügyőrség által. Ugyanez történik Győr vármegye szigetközi helységeiben is, ahol a jegyző kéri a párberbeállítását, de mert indokoltas nélkül kéri, természetesen meg sem kapják. A párbert, vagy a kongruát akarják-e ezzel rendezni, vagy alapul akarják ezt a konfiskáció kérdésének tanulmányozásához? Önerzetes magyar gyomor nem bírja az ily spionkodást elviselni. Több világosságot!

Szomorú dolgok.

Győr, 1893. szeptember 6.

„Ugyan ezen szavakat intézem önköz t. esküdt urak, kiket alkotmányunk, törvényünk, a haza java fölötti örkődésre, a fenyegető veszélyek elhárítására szállított ama padokra:

Pártütők összeesküvéseket forralnak a magyar szent korona integritása ellen. E pártütők szol-

kutatásnak eredménye a jelen mű, mely több, mint fél ezer, összesen 732 író sorol fel, részint ismert adatok lelkiismeretes fölhasználása, részint hosszas levéltári kutatások alapján bemutatva írói működésüket a legkimerítőbb részletességgel, a bibliografiai szabályok pontos és tudatos betartása mellett. E nagy számban az íróknak feltalálhatjuk az esztergomi főmegye jelenleg is élő és szereplő írói generációja mellett a messze letűnt századok irodalmi férfait is, kik országos nevet szereztek maguknak s nevüket a történelem lapjaira vésték föl. (Ilyenek például Albericus, a XI. században eszterg. kanonok, Bajthay, a piaristából lett erdélyi püspök, Bakács Tamás, a nagy-lelkű biboros, Balásfy Tamás, Pázmány munkatársa, Balbi Jeromos, a szerencsétlen II. Lajos nevelője, a nagy tudományú Batthányi Ignác gróf, a biboros Csáky Imre gróf, Dallos Miklós, a politikai életben is kiváló szerepet játszott főpap, Eszterházy Imre gróf, a pálos szerzetes, később Esztergom érseke, Pázmány Péter és Oláh Miklós, a nagynevű esztergomi érsekek, a nyelvész és csillagász Sajnovics, Verancsics bib. érsek, Zrednai Vitéz János és mások számosan. Mellettük ott találjuk az újabb írók fényes gárdáját is, a dr. Nogáll János, Majer István, Palásthy Pál, Maszlaghy Ferencz, Somogyi Károly, Zádori János stb. nevét, kiknek mindegyike irodalmunk egyegy büszkeségét képezi. Szóval Zelliger ezzel a

munkájával csakugyan az esztergomi főmegye bibliografusává avatta föl magát s lehetőleg csaknem teljesen összegyűjtötte mindazokat, kik az esztergomi papok sorából irodalommal foglalkoztak. Műve érdekes ugy a könyvészet, mint az irodalomtörténet kedvelői előtt, de érdekes mindazokra nézve is, kik az irodalom egyik vagy másik ágával foglalkoznak, mindnyájan akadván e könyvben olyanokra, kik ugyane téren előttük munkálkodtak már. A mű külső kiállítása is díszes és izléses, úgy hogy a legmelegebben ajánlhatjuk azt olvasóközönségünk szíves figyelmébe.)

„Religio“ 1893. máj. 31.

Nagybecsű forrásmunka. Értéke az idővel nem fogyni, hanem emelkedni fog. . . . Csak elismeréssel és dicsérettel adózhatunk gyűjtő szorgalmának.

„Pesti Napló“ 1893. máj. 31.

A szerző neve már nem ismeretlen a magyar könyvészet terén. Első nagyobb műve: Az esztergomvármegyei írók koszorúja 1880-ban jelent meg a derék Majer István ötvenéves írói jubileuma alkalmából. Az elért siker buzdította aztán arra, hogy további munkásságát a vármegye határán túl az egész egyházmegye területére kiterjeszse. Így jött létre most kiadott nagy műve, melyben közel hatszáz tömören nyomtatott lapon 732 egyházi író életrajzát és cím szerint fel-

„Esztergom és Vidéke“ 1893. máj. 25.

Úgy nyilatkozik mint a „Magyarország“

„Magyar Szemle“ 1893. máj. 28.

Második nagyobb munkája az előttünk fekvő mű a szorgalmas írónak, Zelliger Alajosnak, ki annyi sok lelkesedéssel, oly sok szorgalommal s kitartó munkálkodással kutatja föl és gyűjti össze az esztergomi egyházmegye irással foglalkozó tagjainak emlékét, az életükre s írói működésükre vonatkozó adatokat, hogy hazai kulturánk, hazai irodalmunk történetének egy megíratlan fejezetét alkossa meg művével s emléket emeljen ezáltal is a magyar kath. papságnak, mely hosszú századokon kezesztül, a multban ép úgy, mint a jelenben, az irodalom terén is annyi érdemeket szerze magának, annyi szolgálatot tett a hazának s a magyar nemzetnek. . . . Az évekig tartó szorgalmas

gálatában e hon polgárainak egyetértését megzavarni, az állam iránti hűséget megingatni, a hazafiak közt az ellenségeskedés, a viszálykodás és a gyűlölet magvait széthinteni, terjeszteni és így abban közreműködni, a vádlottak vállalkoztak.

Örködjének, nehogy veszedelem érje az országot!

E szavak hangzottak el Kolozsváron aug. 30-án a kir. főügyész helyettes, mint közvadász ajkáról a „Replika“ sajtóperében tartott végtárgyalás alkalmával.

És ha e szavak benyomása alatt eszünkbe jutnak a csak legközelebbi dunáninneni ágost. evang. egyház gyűlésén Baltik püspök elnöklése alatt történtek. Pozsonyból a magyar állam iránti tiszteletnek mindinkább megvetésével, ez egyházmegye központjának kitépítésével.

Ezek mellett, ha még észrevesszük a Rimler-féle, ma már hullámokat csapó utópikus aknamunkát.

Lehetlen gondolkodni nem eszünk e jelek felett, hogy ez tehát az eredménye egy huszonhat éven át az absolutizmus egész kényelmével uralkodó kompakt többség művelésének, — hogy az államlét szilárdítása helyett mindenütt a szétmállás, ernyedés, tehetlenség, közelszegényedés tüneteivel találkozunk.

És ez önmagát romboló elem, hogy munkálata szomorú eredményei szemléletétől a figyelő ész elvonja, leleményes a könnyek facsarásában, nem tekint saját akarata által egyebet, — és felülja a hazafias érzelmek legszentebbikét, — vajkál azon helyeken, hol a buzgalom, az éghöz emelkedő fohász az emberi élet üdvére kegyseireit a politikai élet befolyásától eddig mentnek hitte.

Nem tekintve, hogy ez utolsó menhely a magyarnak ezredéves megtámadhatlan erőssége vala, melyből a hazaszeretettel az államlétet biztosító összes erőnyek kisugárzottak, — és a hosszú időközön át tartott kísérletek szenvedései alatt a magyar e hazát mindég szerette, megtartotta annyi balszerencse és oly sok viszály után.

Huszonhat évi szabadon gazdálkodás, szabadon rendelkezés eredménye, hogy az államfenntartó erők eltompulnak, vagy szétomlasztó hatással inkább a bűn fertőjében leledzenek, hogysen

a hazaszeretettel, az erkölcsök e legnemesebbike lánghozza át a szíveket, hogy államlétünk borús felhői, ha néha-néha elborítanak is szemhatárunkat, az összetartás és egyetértés a közjólét derűjét a borús mielőbb elvonulásáért fejleszteni.

Anyagi és erkölcsi életünk minden oldalról megvan támadva, — és e fájdalmas helyzetben nyúl a kormány egyházpolitikájának merevségével szent vallásunkhoz, hogy kitépje szíveinkből a kegyeletes érzelmeket, melyek vallásunk egészének megtámadhatatlanságában minden alkalommal jólétünknek egyedüli biztosítékai valának.

Mi állhatatosak maradunk, és leszünk a védelemben, és egygyé forrunk minden mozzanatában küzdelmeinknek, mert megvagyunk győződve, hogy sem a közművelődés, sem az államlét biztossága nem igényli, hogy hitelveink feláldozásával gyógyíthatatlan sebek ütessenek katolikus vallásunkon.

És midőn egész tevékenységgel, elszánt határozattal sorakozunk szent hitünk védelmére, — és óva intjük a rideg küzdelem beállítására a csak hatalmi összpontosítás kedvéért merénylő kormányt, — megjeleljük az utakat és módokat, — hol van elég teendője, feladata nemes és magas hivatását gyakorolni.

Fejlessze közgazdaságunkat, — de ne úgy, mint a malmoknak, adott kedvezményekkel, hogy a román s most már orosz buza behozatalával gazdaságunk legfőbb terménye, buzánk éppen azon időben, midőn a gazda ezt a vásárra viheti, értéktelen árunak tekintessék, — fejlessze kivitelünket, — de ne úgy, hogy ebben csak Austria gyarmatának tekintessünk, mint a szerencsétlen takarmánytilalommal. — lehetőssítse egy a kis iparnak fejlődését, mint a nagyobb gyárak létesítését, — s ne vezérelje minden lépten-nyomon a fiskális szempontja, hogy a tudomány s műveltség találmányával a legfinomabb részletekig bonczolja az emberi teendőket csak azért, talál-e még valami megadóztathatót.

Bizonyára hálásabb munkaköre lesz, mint conversionális, valutarendezési, s italmérési kísérletivel csupán kiaknázási célokból a közelszegényedés révén csak a szétmállás processusát inkább növelni.?

Tanulja meg valahára huszonhat évi sikertelen teljhatalmu törekvései ellenében, hogy az a kormány a legjobb, mely legfőbb pénzt hagy a kormányzottak zsebében, — az a kormány a legjobb, mely az alattvalónak legkedvesebb otthont teremt, — az a kormány a legjobb, hol minden egyes ember magát az állam kiegészítő részének érzi és tudja, — és nem az, hol egyesek úgy, mint a testületek kénytelenülnek folyton a közhatalom túlkapásai ellen védekezni.

És ha megszívleli e tanokat, feladatát ez egyszerű igazságokban keresendő — bizonyára tisztelettel lesz azon intézmények irányában, melyek ezredéves létünket megteremtették, — tisztelettel lesz e magyar haza népessége nagy többségének vallásos buzgalma iránt, és nem fogja csupa hiu, így mulandó összpontosítási törekvéseiből azon kegyeleteségeket, melyeket a katolikus szentségnek ismer, leromolni akarni, — és e mellett bizonyára nem kellendne a külföldi konjunkturák fejleményeihez képest a börzék vitusz tánczát járni, — s oly csalódásban élni, hogy valami előhaladás tünetévé váland a börzék csapkodó hulláma s ennek kedvező alakultától reményleni az állam jövőjét, midőn várás alatt a közgazdaság az ipar és a kereskedelem végkimerültségükben tehetlenül sorvadnak.

Tanulmányok

Győr városa gazdálkodásának magasabb elméletei körül.

Győr város közönsége azt hiszi, vannak a városnak saját fogatai, — mert szelvény-hosszában tapasztaljuk holmi csanaki és eféle kellemes kirándulásoknál pihenőre induló bölcsseink használatát azokat a kolompoló szemetesig, — pedig ezek csak potomra kölcsönzött katonalovak.

És ha a sportszerű egy lovas hajtástól a livrée délezségeig emelkedünk is gondolataink szárnyalásában, rejtély marad előttünk annak oka, miért vállal a tudománytal megtellett intéző bölcsesség városunknak nagyobb hasznára hoavédés huszárlovakat öt évre, darabjánál mintegy 350 forintig való becsár risikójával, — midőn például ma is tart tizenegy ily lovat, melyek közül ma

sorolt teljes irodalmi munkásságát halmozta össze. A pontosan elvégzett munka legbiztosabb zálogát abban látjuk, hogy az általánosan ismert írókról is tud sok adatot mondani. Némelyiknél például most olvassuk először, hogy az esztergomfőegyházmegyei papsághoz tartozott. Ez irányban különösen a legrégebb írókat illetően tesz majd e segédkönyv nagy szolgálatot, mert adatai visszamennek egészen a XI. század legelejéig.

„Magyar Sion“ 1893. máj. füz. (376—8. lap.)

Mily oroszánrészt, dicsőség illéti az ország keresztény szellemi művelődésének munkájában az esztergomi főegyházmegye papságát, mi sem bizonyítja jobban, mint Z. jelen műve . . . Ez nagy, sok helyütt bámulatos szorgalomnak és utánjárásnak eredménye, mely az egyes, sokszor elfeledett régibb és újabb írókat is figyelmére méltatva azoknak legkisebb cikkeit, értekezéseit is a feledés homályából kiemeli s az utókor emlékének átadja . . . Örömmel és elismeréssel adózzunk a buzgó, jeles szerzőnek, hogy egyházirodalmunk történetét ily értékes bibliográfiával ajándékozta meg, s tekintve a műnek igen izléses kiállítását, jutányos árát nem győzzük főegyházmegyénk papságának eléggé ajánlani. Hiszen e munka megszerzésével nemcsak az egyházirodalomnak, hanem régi hithű, buzgó őseink emlékének is adózzunk.

„Egyetértés“ 1893. jun. 11.

Ugyanaz, mint a P. Naplóban, innen kioldozva.

„Magyar Néplap“ 1893. jul. 14.

E nagy szorgalommal készült vaskos könyvet, melyen éveken át kitarással dolgozott a szerző, melegen ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

„Kath. Egyházi Közlöny“ 1893. aug. 4.

E mű irod. esemény-számba megy . . . Szerzője Szinnyei után a bibliographiának leglaposabb művelője az országban. Nem késünk neki az elismerés pálmáját nyújtani. A mű az esztergomfőegyházm. papság gazdag irodalmi multjának s a szerző lelkes buzgalma s fáradhatlan szorgalmának aere perenius monumentuma. Valóságos repertorium. Az egybegyűjtött adatok sokasága álmélkodásra ragad el; ezekben pontosság és érdekesség egyaránt vetekednek a haszonvehetőséggel s alaposítással. Valóban érdem s mű ez, mely oly számos egyházi férfi irodalmi munkálkodását tanulmányos buzgító példaként tüntetvén föl, az annyira szükséges egyházirodalmi tevékenység ösztönzésére kiválóan alkalmas. Az Istenben boldogult írók emlékezete iránt a kegyelet adóját róvja le a szerző, a körülbelül 200 élő iránt pedig az elismerés adóját . . . A 37 ives, sűrűn nyomtatott műnek ára 3 frt, ami bámulatos olcsó; s ha hozzáveszszük, hogy egész vászonkötésben, tetszetős

rajzzal ellátott előlappal, piros metszéssel nyújtja művet s küldi bérmentve, úgy nem tudjuk, vajjon áldozatkészségét vagy a mai irodalmi viszonyok közt vakmerőnek nevezhető számítást esodáljuk-e? Bármiként is van, mindenesetre szükséges, hogy az egyházi férfiak dicsőségét előmozdító munkája a legszélesebb körben elterjedjen. Mi részünkről a lehető legmelegebben ajánljuk.

„Nyugatmagyarországi Híradó“ 1893. aug. 13.

A máj. 19-iki számban már foglalkozott e művel; ezen ismertetésre való hivatkozással, teljes méltánnyal újra szóba hozza s többi között így ír: 732 íróról lévén szó, illetőleg ennyi lévén benne ismertetve, köztük az egyház és haza érdekében nagy érdemeket szerzett férfiaké, sokszor lapozgattunk benne, miközben nem kevésbé csudáltuk a szerző tájékozottságát, a kútfők alapos megválasztását, mint valóban hangyaszorgalmát s kitartását. Ha tekintetbe vesszük, hogy a műben circa 200 még most is élő író szerepel, kikkel naponként érintkezhetünk, nem csodálkozunk azon, hogy a mű mindig érdekes s lekötő figyelmünket, valahányszor csak kezeinkbe kerül.

A napi és időszakos sajtó idézett nyilatkozatai alapján csak szolgálatot teszünk olvasóinknak, ha megemlítjük, hogy a díszes vászonkötésbe foglalt mű megrendelhető a szerzőnél Nagyszombatban. Ára 3 frt. Sacerdotibus erga 10 sacra.

négy a huszárokhoz, öt a honvédekhez mintegy öt hétre és pedig nem Győrött, hanem az átvétel helyére szállítva, nagy kecsesen beállított; — és e kellemes esetről nem értesülő közönség kénytelen tanakodni, miért kell a város szemetjébe, sötéten utcaiba, porába ily kolerás idő alatt fulladni amellet, hogy naponta több kiségitő fuvaros egyenként öt-hat forint napszám mellett foglalkoztatik; és ha ez az öt hét alatt így tart, legkevesebb számításal 900—1000 frt kidobatik a gazdálkodás nagyobb dícsőségére, melytől azután öt évig folytatva, mintegy öt ezer frttal megkönnyebbülhet e révén a város pénztára; de e tompa fecserlésnél mindig ott függ a Damokles kard, hogy bármelyik ezen ingyenes lónak alkalmatlanná váltá esetén még szerencsések lehetünk a 350 frt becsárát is megfizetni.

Miért kell e magasabb gazdálkodás tünetét elszenvodnunk, mikor egyszerű pástoremével is belátható, hogy azon ingyen fejében potomra kölcsönként lovak darabját a győri vásárbán deréborura 150—170 frtért meglehetne venni és így a legfeljebb 1870 frt készpénzbe kerülő felszerelvény Győr városának csakugyan sajátja lenne, — ez a napi szemétdícsőt felségesen végezné — és a lovak minden perczen értékesíthetők lennének, talán nem ficzkándoztathatnának azok a sport- és hintóhajtásnál, vagy a lovasrendőrök által a vásárosok mulattatására, — de talán e lovasrendőri messzevágó magas intézmény szükségtelen is a bölcsseink által gyökerestől és alaposan elrontott győri lóvásárnak mai nyomoruságos és mindinkább hanyatló helyzetében.

Ugyan a kellő arratermettség hiányát árulja el: a légszuszvilágítás ellenemőriztetése, a vízvezeték iszapossága, az erről szóló szerződés nem léte, a már elért három ezer szoba daczára a víztarifának le nem szállítása, holmi haszonbérletek történelme, vagy inkább szerződés nélküli haszonbérletnek elégtelensége miatt a nem létező szerződésnek még felesége által is leendő aláírása, azután bizonyos rétnek házi kezelés alá vonása, arról mégis a szénának, ha akarom vállalkozó, ha akarom nem vállalkozó által való eladása, az agg szénának esikóalomul elhasználása és egyéb kisebb-nagyobb tapasztalatok a magasb gazdaszat, mint például a drága pénzen vett, egész nyáron át soha meg nem öntözött sorfák ültetése és kezelése körül, — nem említve oly jeleneteket, hogy a magát városi tisztviselőnek tekintő pástör elégnék tartja, ha télen még meg is eteti a bikákat, nem hogy a közzgazdák pénzén szerzett apaállatokat még tisztán is tartsa!

Mindezek és etélek daczára a színházi ingyenes páholy és egyéb jegyeken szereshető értelem általánosodásnak, oly nagyobb műveletei a város mai helyzetét intező bölcsességnek, mely kétségbevonhatlanul és kézzelfoghatón a használhatlan hosszuhidban, az ékessé vált tűztoronyomladékban, a színházépület utánozhatlan architektúrájában, a Kisfaludy-szobor területének a két folyó Dunába ömlését elzáró keresztgátot építeni tervezett, de maig tisztába nem hozhatott hidak és töltés által limbussá tételében, sajnos! Győr városa kárára nagyszerűen és eléggé nyilatkozik.

Na de ezekről majd máskor.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Megyes püspök Urunk** Ó Exja mosony-megyei bérmutját befejezve, Rákoson töltött egy napi pihenés után ma este székhelyére körünkbe visszatér.

— **Rimély Károly** beszterezebányai püspök f. hó 13-án vonul be ünnepélyesen székhelyére s 15-én tartja meg installációját.

— **A hercegprímás környezete.** A pesti lapok azt a feltűnő hírt újságotják, hogy a hercegprímás dr. Kohl Medard kivételével egész udvari papságát eltávolítja magától; a boldogult Simor idejéből maradt udvari papokkal az egyházmegye üresedésben levő magas állásait fogja betölteni. Ez a hír aligha fog igaznak bizonyulni, miután az esztergomi egyházmegye esperesi kerületeinek feliratai, amelyeket a primás udvari papsága ellen szórt rágalmozó hírekkel szemben magához a hercegprímáshoz intéztek, teljesen meggyőzték a bíboros főpástort udvari papságának megbízhatóság és tehetség dolgában való kitűnőségéről.

— **A hercegprímás tanügyi tervei.** Vaszary Kolos hercegprímás a népoktatás emelésének céljából az esztergomi, nagyszombati és budapesti érseki tanítóképzőket Esztergomba óhajlja egyesíteni s e végből Esztergomban nagyszabású intézetet fog létesíteni.

— **A püspöki tápintézet,** melyet Ó Exja a megyés püspök ur a szünidő alatt annyira megnagyobbított, hogy harmincezzel több ifju fér el benne, mint eddig, megtelt, már egyetlen üres hely sincs. A százharmincz ifju közt van 52 ingyenes, kikért a megyés püspök ur, egyes kanoonok urak vagy egyéb jótévközök fizetik a havi hat forintot.

— **Franciscs Norbert.** városunk képviselője, nemsokára Győrré jön s beszámoló beszédet fog tartani.

— **Ürge Ignác** él. Lapunk volt az első, mely egy német újság után Ürge Ignác halálhírét közölte. A napokban Medits Nándor lazarista atya azt írja, hogy Ürge Ignác él és folytatja áldásos működését Kinában.

— **Barilich Lukács,** aranymisés áldozár, sz. széki ülnök, a Ferencz József-rend lovagja, a nezsideri kerület volt esperese, gátai plébános, a Győr-egyházmegyei papság nesztorja f. h. 3-án végelgyengülés következtében 84 éves korában meghalt. Az elárvult plébánia adminisztrátorává Bugledich Nándor káplán ur lett kinevezve. Barilich Lukács elhunytával az egyházmegyei papság nesztorává ő ntlga Mayerhofer József ur emelkedett, az Isten éltesse őt mindnyájunk örömére az emberi élet legvégső koráig.

— **Uj katolikus egylet.** A rimaszombati kath. olvasó-egylet alapszabályait a m. kir. belügyminiszter f. évi 60 631 sz. a. a bemutatási záradékkal ellátta.

— **Győrsziget is meg fogja ünnepelni** a milleniumot. A képviselőtestület egyelőre azt határozta, hogy megírattja a község történetét. A mű megírására Ruschek Antal plébános urat kérték fel.

— **Báró Szepessy Ignác.** volt pécsi püspök szobrát, melyet Pécs városa Kiss György szobrászszal készítettett, október elején nagy ünnepségek között fogják leleplezni. A szobrot a székesegyház előtti szép téren állítják fel.

— **A millenium s az egyetemi fiatalság.** Az ifjuságnak nagy tervei vannak: a mensa academica, részvétel a milleniumi kiállításon, nemzetközi diákkongresszus, diákok otthonának létesítése, diákok kórházának felállítása azok az eszmék, amelyek a millenium előtt meg akar valósítani. E célból lelkes hangú felszólításban hívja adakozásra az ország polgárait. A felhívást aláírták az egyetem rektora, egyetemi kör elnöke, a központi szeminarium egyházirodalmi iskolájának elnöke, a joghallgatók, orvostanhallgatók, bölcsészettanhallgatók, gyógyszerészettanhallgatók segélyegyleteinek elnökei, az egyetem kórházegyesületének elnöke s az ifjusági millenium-bizottság elnöke.

— **Halalozás.** Szabó Lajos, vámosi kántortanító 28 éves korában elhunyt. Temetése f. hó 5-én ment végbe. A korán elhunyt nemzetnapszámot a község és kartársainak mély részvéte kísérte sirjába.

— **A felvidéki magyar közmívelődési egyesület** f. hó 12-én tartja Turócz-Szentmártonban közgyűlését. E 11 vármegyére kiterjedő, kisdudóvással, népoktatással, színészettel, irodalommal stb. foglalkozó egyesületnek egyetlen egy fizetett tisztviselője nincs. A közgyűlésre folyton történelmi jelentkezések, úgy, hogy ehhez hasonló köz-

gyűlése az egyletnek még nem volt. A hazafias Érsekújvár maga száztágu küldöttséggel képviselteti magát. Az egész felvidéken nagy lelkesedéssel folyik a készülődés.

— **Jövő vasárnap, f. hó 10 ikén** lesz a rév-falusi kath. kör. szüreti mulatsága a szigeti fürdőházban. Négy órakor ágyulövések jelzése hirdeti a csikós ruhába öltözött csószóknek cigányzene mellett való felvonulását, amely a Dunán nagy dereglyével történik. A csószók megérkezévével kezdetét veszi a mulatság, amelynek nem kis érdekességet fognak kölcsönözni a Sanyaró Vendel stb. alakok. A rendezőség, melynek élén a kör lángbuzgalmu elnöke, Palkovich Miklós ur áll, mindent elkövet, hogy a résztvevők jól mulassanak s a mulatság anyagi sikere közelebb hozza a megvalósuláshoz azt a nemes célt, amelylyel a szép hivatással bíró kör számára saját házat akarnak építeni.

— **A francia katonák erkölcsseiről.** A francia törvényhozás eltörölte a tábori papság intézményét úgy, hogy a hadsereg egészen vallágykorlat nélkül élt. Most az Afrikában levő parancsnokság a katonák erkölcsi-javításának céljából a tábori lelkészet visszaállítását kéri a hadügyministeriumtól. A francia katonai állapotok jellemzésére idenyomtatjuk egy haldokló s egyházi vigasztalás nélkül meghalni kényszerülő francia katonatisztnak a tengerészeti ministerhez szánt végső szavait: „Megátkozom azokat, kik arra kényseritenek bennünket, hogy hitvány kutyák módjára kelljen megdögölnünk.” Hányan mulnak így ki a mi magyarjaink közül, pedig nincs beszűntetve a tábori lelkészség.

— **Révfaluból írják,** hogy mily bámulni való esztetikai érzést tanusit a község előljárósága azzal, hogy a községháza, az iskola és a plébánia épülete előtt, a község legszebb és legnyitabb pontján megtűri a vágóhidat s azzal érvelnek mellette, hogy már évtizedek óta mostani helyén van, miért ne lehetne ott ezután is? Erre nekünk csak az a megjegyzésünk, hogy ha már az előljáróság a pedagógia és esztetika ellenére meg is tűri a falu központján a vágóhidat, közegészségi szempontból majd kifogásolhatja a járásorvos; mert a talicska számra Dunába hordott marhatürülék és posadt vér nemcsak undorítóvá, hanem egészségtelenné is teheti a főzésre úgy, mint ivásra használt Dunavízet, ami a mai járványos világban kétszeresen veszedelmessé lehet a lakosságra. Az egész világon mindenütt a falu végén van a vágóhid helye; tessék a panasszal a felettes hatósághoz fordulni, s az említett okokból bizonyára orvosoltatni fog a jogosult panasz.

— **Czirkusz.** Angeli Marietta czirkusza, mely egy hét óta időzik városunkban, nem valami nagy partfogásban részesül. A három ezer emberre készült csarnok hétköznapokon csak egy kong az ürességtől; pedig, hogy Győr szereti a látványosságot, megmutatta tavaly, mikor a Henri-féle czirkusz volt a vásártéren. Mi hát a közömbösség oka? Az, hogy majdnem mindennap egy és ugyanaz a műsor; már pedig a komédiát megnézni egyszer is elég.

— **A kolera.** Az országnak 18 vármegyéjében, 188 községében fordultak elő koleraesetek, de mindenütt csak csekély számban, úgy hogy a félelmes epidemia erős kitörésétől tartani nem szükséges annál kevésbé, mert a belügyminiszter az övrendszabályokat mindenütt a legszigorubbán végrehajttja. A járvány fellépte miatt az egyetemi év megkezdését október elsejére halasztották; a belügyminister elrendelte még, hogy azon városokban, hol a kolera fellépett, vagy a hová koleras vidékekről tanulók mennek, az előadás megkezdése további intézkedésig elhalasztandó. E rendelet tehát városunkat nem illeti.

Lapvezér:

HAHNEKAMP GYÖRGY.

Szerkesztő:

SANKOVICS BERTALAN.

Felelős szerkesztő és kiadótlajdonos:

KRISZTINKOVICHE DE.

Járványos időben közönséges édes ivóvíz helyett a természetes **krondorfi savanyuvizet**

ajánlják az orvosok. **Kaphatók mindenütt.**

Magyarországi főraktár: Budapest, Arany János-utca 9. szám.